

Samråd med temat: Avgränsning, innehåll och utformning av MKB för inkapslingsanläggningen och slutförvaret

Under våren 2003 lämnade parterna i MKB-forum Oskarshamn synpunkter på en arbetsversion av ”omfattnings- och avgränsningsrapporten”. Inkomna synpunkter från genomförda samrådsmöten presenterades på möte med MKB-forum den 26 maj 2004.

Kommunens formella svar innehöll yttranden från arbetsgrupper inom LKO-projektet.

Övriga möten: Presentation och diskussion med representanter från kommunens arbetsgrupper den 5 november 2003.

Målgrupp: LKO-projektets arbetsgrupper som följer SKB:s arbete med slutförvarsprojektet i Oskarshamns kommun.

Syfte: Att presentera och få synpunkter på vilka frågor som bör utredas som underlag för MKB.

Underlag: *Rapporten Omfattning, avgränsningar och utredningar för miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) för inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle. Version 0 – underlag för utökat samråd i Oskarshamn.* Överlämnades på mötet den 5 november 2003. I den presenterade SKB förslag på vilka typer av utredningar som ska genomföras för ansökningar och miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) enligt miljöbalken och kärntekniklagen.

SKB har en nära dialog med Oskarshamns kommun, inte minst genom de möten som hålls med MKB-forum samt genom de lokala informationsmöten som anordnats bland annat avseende på vägfrågan. Många av de frågor kommunen framför i sitt yttrande över ”omfattnings- och avgränsningsrapporten” har därför förts fram och diskuterats i framför allt MKB-forum där kommunen i några fall har lyft fram speciellt viktiga frågor, så kallade MKB-frågor.

Nedan redovisas och kommenteras de huvudsakliga synpunkter som kommunen för fram i sitt yttrande över ”omfattnings- och avgränsningsrapporten”, grupperat i kategorierna inkapslingsanläggningen, slutförvaret för använt kärnbränsle och gemensamt.

1 Inkapslingsanläggningen

Inga frågor eller synpunkter framfördes som enbart handlade om inkapslingsanläggningen.

2 Slutförvaret för använt kärnbränsle

2.1 Slutförvarets layout har på avgörande sätt förändrats från förstudieskedet till platsundersökningen. Vi önskar i sammanhanget att SKB utvecklar skälen för ändringen i slutförvarets layout.

SKB arbetar fortlöpande med att utveckla slutförvarets layout med hänsyn till bland annat geologiska förutsättningar och för att åstadkomma en rationell teknisk lösning. SKB:s arbete med layout av slutförvaret presenteras bland annat vid samrådsmöten med allmänheten och vid möten med MKB-forum.

3. Gemensamt

3.1 Kommunen vill att SKB redovisar sitt uppdrag efter det att ett eventuellt slutförvar tagits i drift. Vilka planer har SKB för fortsatt forskning och utveckling på kärnavfallsområdet och mer konkret vilken verksamhet planeras i Äspölaboratoriet respektive kapsellaboratoriet?

Inledande drift för slutförvaret planeras till år 2017 och reguljär drift år 2023. Det är svårt att i dagsläget sja om vilken omfattning och inriktning forskningen i Äspölaboratoriet respektive kapsellaboratoriet ska ha så pass långt in i framtiden. SKB ser emellertid att det kommer att finnas behov av att bedriva forskning och utveckling vid båda dessa anläggningar även efter att slutförvaret tagits i drift.

3.2 Kommunen menar att alternativa metoder bör redovisas med större bredd och djup. Exempelvis bör metoden djupa borrhål ges en mer ingående belysning.

SKB har fört en dialog med bland annat SSI avseende kommande alternativredovisningar, med fokus på alternativet djupa borrhål. Som resultat av denna dialog pågår arbete med att ta fram en planering för en fördjupad redovisning, vilken ska vara klar hösten 2005.

3.3 Nollalternativet beskrivs i ”omfattnings- och avgränsningsrapporten” som fortsatt lagring i Clab. **SKB hänvisar till en tidigare upprättad rapport R-00-31 om förlängd mellanlagring i Clab. Mot bakgrund av kraftindustrins uppfattning att reaktorerna kan drivas 60 år måste konsekvenserna för slutförvarssystemet av en utökad drifttid från beräknade 40 till 60 år utredas under samrådet.**

SKB vet i dag inte hur kärnavfallsprogrammet kommer att utformas. SKB vet inte heller hur väl bergvolymen kan utnyttjas med tanke på sprickor etc. Dessa faktorer beaktas dock i projekteringsarbetet. Dessutom leder effekthöjningen till att bränslet får andra egenskaper, vilket även detta beaktas i SKB:s arbete. De frågor som förs fram av kommunen tas sålunda omhand av SKB.



Oskarshamns
kommun

Tjänsteställe/handläggare

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Information- och serviceavdelningen
Kommunsekreterare
Thomas Gren
0491-76 48 87, fax 0491-887 90

Datum
2004-12-07
Ert datum

id: 1032774

REG NR	AKB/2004/2.12				
SKB	Vår beteckning				
	Erbetäckning 2004-12-09				
HANDL	Sam				
DELGES	Rjn	ST	LD		
BILAGA					

Svensk Kärnbränslehantering AB
Box 5864
102 40 STOCKHOLM

**YTTRANDE ÖVER FÖRSLAG TILL OMFATTNINGAR, AVGRÄNSNINGAR
OCH UTREDNINGAR FÖR MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGAR (MKB)
FÖR INKAPSLINGSANLÄGGNING OCH SLUTFÖRVAR FÖR ANVÄNT
KÄRNBRÄNSLE, VERSION 0**

Oskarshamns kommun har fått möjlighet att yttra sig över rubricerade ärende.

Kommunstyrelsen har vid sitt sammanträde den 16 november 2004, § 242, beslutat överlämna föreliggande förslag som Oskarshamns kommuns yttrande i ärendet.

Protokollsutdrag och yttrande bifogas.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Information- och serviceavdelningen

e.u.
Ann-Kristin Hildung
assistent

Ks § 242

Au § 241

Bilaga och stc 360/04

**YTTRANDE ÖVER SVENSK KÄRNBRÄNSLEHANTERING (SKB)
AB:S FÖRSLAG TILL OMFATTNINGAR, AVGRÄNSNINGAR OCH
UTREDNINGAR FÖR MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGAR (MKB)
FÖR INKAPSLINGSANLÄGGNING OCH SLUTFÖRVAR FÖR
ANVÄNT KÄRNBRÄNSLE, VERSION 0**

SKB har berett Oskarshamns kommun möjlighet att yttra sig över rubricerade rapport.

I rapporten redovisas SKB:s förslag till omfattning och avgränsning av de utredningar som ska tas fram för ansökningar och miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) enligt miljöbalken och kärntekniklagen.

Oskarshamns kommun har tillsammans med en rad andra remissinstanser erhållit rapporten för samråd från SKB.

Yttrande

Vid dagens sammanträde föreligger ett av kommunledningskontoret upprättat förslag till yttrande över rapporten.

Av yttrandet framgår bland annat att kommungruppen har uppdraget att inom Lokal kompetensuppbyggnad i Oskarshamn – projekt kärnavfall (LKO) sammanställa samtliga arbetsgruppers synpunkter. LKO har nu att föreslå de kompletteringar och justeringar av version 0 som LKO anser befogade med utgångspunkt i de uppdrag LKO har i respektive grupp.

Kommunfullmäktige beslutade den 11 mars 2002 tillåta att SKB inledde platsundersökningar i Oskarshamn. Till beslutet kopplades 13 villkor varav det aktuella villkor 11 redovisas i yttrandet. I november 2002 preciserade fullmäktige i sitt beslut om LKO-organisationen projektets uppdrag nämligen : ”att vid eventuell ansökan om slutförvar/inkapslingsanläggning presentera ett fullgott underlag för ett beslut i kommunfullmäktige”. Fullmäktiges uppdrag kan innebära att LKO:s uppfattning om vad som behöver utredas under MKB-processen går utöver vad SKB anser nödvändigt för en ansökan. I det pågående samrådet och i samarbetet med SKB bör dessa skillnader kunna jämkas samman.

Justerarsignaturer

Utdragsbestyrkande

Ks § 242 (forts.)

Au § 241 (forts.)

Rapportens version 0 med sina 37 sidor ger en samlad och lättillgänglig bild av SKB:s underlag för det utökade samrådet. Läsanvisningen med sin begreppsdefinition är här av stort värde. Lättillgängligheten – det koncentrerade formatet medför dock att rapporten blir mycket översiktlig och därför har svårt att engagera medlemmarna i till exempel Misterhultsgruppen. LKO är medvetna om den svåra balansgången att skriva kortfattat men ändå tillräckligt detaljerat för att engagera.


LKO har tidigare efterlyst en samlad bilagevolym innehållande merparten av de 9 bilagor som tillhör rapporten men där SKB i version 0 hänvisar till sin hemsida, eller till beställning efter förfrågan. LKO anser fortfarande att en till rapporten sammanställd bilagevolym vore av värde för det fortsatta samrådet.

De av LKO-projekter bilagda synpunkterna följer SKB:s kapitelindelning i version 0. Dessutom bilägges LKO-projektets arbetsgruppers yttranden.

Kommunstyrelsens beslut

- * Det av kommunledningskontoret upprättade förslaget överlämnas som yttrande över SKB:s förslag till omfattningar, avgränsningar och utredningar för miljökonsekvensbeskrivningar för inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle, version 0.

Justerarsignaturer



Utdragsbestyrkande





Tjänsteställe/handläggare
Kommunledningskontoret
Kaj Nilsson
E-post kaj.nilsson@oskarshamn.se
Tel 0491-88750, Fax 0491-88790

Datum
2004-10-25
Er datum

Vår beteckning
Er beteckning

Kommunstyrelsen

**YTTRANDE ÖVER SKB:S FÖRSLAG TILL OMFATTNINGAR,
AVGRÄNSNINGAR OCH UTREDNINGAR FÖR MILJÖKONSEKVENSS-
BESKRIVNINGAR (MKB) FÖR INKAPSLINGSANLÄGGNING OCH
SLUTFÖRVAR FÖR ANVÄNT KÄRNBRÄNSLE. VERSION 0.**

Bakgrund

I rapporten redovisas SKB:s förslag till omfattning och avgränsning av de utredningar som ska tas fram för ansökningar och miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) enligt miljöbalken och kärntekniklagen.

Oskarshamn kommun har tillsammans med en rad andra remissinstanser erhållit rapporten för samråd från SKB. Kommungruppen har uppdraget att inom LKO sammanställa samtliga arbetsgruppers synpunkter. LKO har nu att föreslå de kompletteringar och justeringar av version 0 vi anser befogade med utgångspunkt i de uppdrag vi har i respektive grupp. Synpunkterna följer SKB:s kapitelindelning i version 0 vars innehållsförteckning återfinns som **bilaga 1**.

Fullmäktige beslutade 11 mars 2002 tillåta att SKB inledde platsundersökningar i Oskarshamn. Till beslutet kopplades 13 villkor varav det aktuella villkor 11 redovisas nedan. I november 2002 preciserade fullmäktige i sitt beslut om LKO-organisationen projektets uppdrag nämligen: *"att vid eventuell ansökan om slutförvar/inkapslingsanläggning presentera ett fullgott underlag för ett beslut i kommunfullmäktige"*. Fullmäktiges uppdrag kan innebära att LKO:s uppfattning om vad som behöver utredas under MKB-processen går utöver vad SKB anser nödvändigt för en ansökan. I det pågående samrådet och i samarbetet med SKB bör dessa skillnader kunna jämkas samman.

Villkor 11:

" Enligt samma princip som för det föregående MKB-arbetet ska en planeringsrapport (nu benämnt avgränsningsrapport) för hela slutförvarsprogrammet (inkapsling, transporter och slutförvaring) tas fram – lämpligen till slutskedet av den inledande platsundersökningen. Den förutsätts bli föremål för ett omfattande samråd med närboende, kommuninvånare, grannkommuner och andra. Genom avgränsningsrapporten identifieras frågor som SKB ska behandla i en kommande ansökan."

Sammanfattande yttrande

Rapportens version 0 med sina 37 sidor ger en samlad och lättillgänglig bild av SKB:s underlag för det utökade samrådet. Läsanvisningen med sin begreppsdefinition är här av stort värde. Lättillgängligheten – det koncentrerade formatet medför dock att rapporten blir mycket översiktlig och därför haft svårt att engagera medlemmarna i t.ex. Misterhultsgruppen. Vi är medvetna om den svåra balansgången att skriva kortfattat men ändå tillräckligt detaljerat för att engagera.

Vi har tidigare efterlyst en samlad bilagevolym innehållande merparten av de 9 bilagor som tillhör rapporten men där SKB i version 0 hänvisar till sin hemsida, www.skb.se eller till beställning efter förfrågan. Vi anser fortfarande att en till rapporten sammanställd bilagevolym vore av värde för det fortsatta samrådet.

Kapitel 2

I detta kapitel beskrivs inledningsvis SKB:s uppdrag. Vi vill att SKB också redovisar sitt uppdrag efter det att ett eventuellt slutförvar tagits i drift. Vilka planer har SKB för fortsatt forskning och utveckling på kärnavfallsområdet och mer konkret vilken verksamhet planeras i forskningslaboratorierna på Äspö respektive i hamnområdet? Kommunen är också intresserad av att under samrådet få ta del av hur SKI och SSI ser på forsknings- och utvecklingsfrågan efter att licensieringen är avslutad och under anläggningarnas bygg- och driftskede.

Under rubriken "Avfallssystemet" räknar SKB upp vad som ska byggas för att systemet ska bli komplett och hänvisar avslutningsvis till "utförliga beskrivningar" i FUD 2001 och FUD-K. Endast de kärntekniska anläggningarna redovisas här men systemet innehåller också produktionsanläggningar för stål- och kopparkapslar och de nya transporter som ett fullständigt system genererar. Hänvisningen till FUD-K förefaller för Oskarshamns del inte relevant då slutförvarets layout på avgörande sätt förändrats från förstudieskedet till platsundersökningen. Vi önskar i sammanhanget att SKB utvecklar skälen för ändringen i slutförvarets layout. Med referens till 4.2 nedan kopplar detta till behovet av en och platsspecifik systemanalys där alla i systemet ingående delar beskrivs i detalj.

Kartan figur 2-3 på sid. 15 vill vi gärna framhålla som ett utmärkt exempel på en tydlig lättläst och förklarande figur.

Kapitel 3

Under rubriken lokalisering slutförvar skriver SKB: *"I MKB-dokumentet kommer den föreslagna platsens för- och nackdelar att presenteras och vägas samman till en samlad värdering, som motiverar valet"*. Säkerhetsgruppen framför här i sitt yttrande med hänvisning till fullmäktiges villkor 5 att man poängterar betydelsen av att SKB:s värdering av platser görs på ett transparent sätt.

Kapitel 4 Underlag till MKB och ansökan

Detta kapitel utgör enligt SKB:s läsanvisning rapportens tyngdpunkt.

4.1 behandlar **alternativredovisning**. En av hörnstenarna i MKB är att sökanden ska redovisa alternativa platser och alternativa utformningar. I kapitlet beskrivs mycket kortfattat hur SKB har uppfattat dessa krav. I stor sett sägs där endast att "SKB fortsätter att bevaka teknikutvecklingen när det gäller de alternativa metoderna" och att man ska "sammanställa nyvunnen och aktuell kunskap om separation och transmutation". Den faktiska tolkningen av kravet på redovisning av alternativ utformning begränsas därmed till olika tekniska lösningar av inkapslingsanläggning och slutförvar som behandlas i projekteringsfasen. Vi menar att detta är en för låg ambitionsnivå från SKB:s sida. Alternativa metoder bör redovisas med större bredd och djup. Exempelvis bör metoden djupa borrhål ges en mer ingående belysning. Inte minst har ju SSI efterlyst en säkerhetsanalys av denna metod och SKB har inte givit klart svar på hur en sådan ska kunna göras och när den kommer.

Som regeringen har påpekat i sitt beslut över FUD-01 är det viktigt att alternativredovisningen styrs av samråd mellan alla berörda parter och inte av begränsande utgångspunkter från någon eller några parter innan samrådet inletts.

Nollalternativet beskrivs i rapporten som fortsatt lagring i CLAB. SKB hänvisar till en tidigare upprättad rapport R-00-31 om förlängd mellanlagring i CLAB. Mot bakgrund av kraftindustrins uppfattning att reaktorerna kan drivas 60 år (senast presenterat i en OKG-annons i lokalpressen 2 oktober 2004) måste konsekvenserna för slutförvarssystemet av en utökad drifttid från beräknade 40 till 60 år utredas under samrådet.

4.2 behandlar **slutförvarssystemet**. Av kommunfullmäktiges villkor 6 framgår kommunens inställning (se säkerhetsgruppens yttrande). Även i avgränsningsrapporten ges systemanalysen en svag behandling. Det sägs bara att "kopplingar mellan anläggningsdelar/delsystem som ingår i KBS-3 systemet redovisas" (sid. 23). Det skulle vara av särskilt stort värde om olika alternativa metoder kunde belysas inom systemanalysens ram. Kommunen ser systemanalysen som en viktig komponent av beslutsunderlaget. En detaljerad och platsanpassad beskrivning av systemets olika delar, inklusive transporter, ses som en förutsättning för en saklig diskussion kring slutförvarssystemets konsekvenser inte minst för närboende till de planerade anläggningarna.

4.6 behandlar **säkerheten vid transporter**. Transportfrågan är ur ett kommunalt perspektiv betydligt bredare än vad som redovisas under den här rubriken. Det är lämpligt att övriga transporter inom ett slutförvarssystem i Oskarhamn redovisas här – kanske under särskild(a) underrubriker. Vi hänvisar också till **Figur 3-1** som visar inflödet av varor vilka genererar transporter.

Kapitel 5 Tillståndsprovning och samråd

I **5.1** redovisar SKB kortfattat **tillståndsprovningen** enligt miljöbalken, kärntekniklagen och plan- och bygglagen. Provningsförfarandet illustreras i rapportens **Figur 5-1**. Enligt illustrationen initieras planärendet tidigt i processen – långt innan kommunen tagit ställning i lokaliseringsfrågan, d.v.s. till- eller avstyrkt slutförvarsanläggningar. Från LKO:s sida ser vi inte det tidiga planarbetet som ett sätt att föregripa kommunens beslut. Vi anser i likhet med stadsbyggnadskontoret att det parallella planarbetet ska betraktas som en del i platsundersökningen. Det bör påpekas i sammanhanget att en eventuell detaljplan för en kärnavfallsanläggning antas av kommunfullmäktige först efter det att KF tagit ställning i lokaliseringsfrågan.

Vi delar helt SKB:s uppfattning om samrådets syfte som de kommer till uttryck i rapportens **5.3** och vill påminna om de diskussioner om samarbete i utredningsskedet som förts mellan SKB:s ledning och kommunledningen. Att komma in tidigt i planering och genomförande av utredningar ger oss förutsättningar att påverka så att vi får utrett frågeställningar som är angelägna för kommunen och ger oss det fullständiga beslutsunderlag som vi eftersträvar. Samtidigt ge medverkan oss möjlighet att bygga upp kompetens inför kommande beslut - en viktig del av LKO-projektets uppdrag.

Inför det fortsatta samrådet bör SKB utvärdera och föreslå former för de olika samråden. Detta kan innebära en analys av hur olika frågor kan diskuteras mer detaljerat i separata samråd kanske med en speciell målgrupp. Det finns goda erfarenheter från ett sådana arbetssätt i exempelvis vägfrågan för närboende och seminariet om metodfrågan. Vi vet sedan förstudien att människor har bestämda åsikter och tydliga frågor men att utmaningen är att finna former för att få fram dessa. LKO deltar gärna i en dialog om hur ett gott samrådsarbete kan komma till stånd och LKO:s arbetsgrupper deltar gärna i genomförandet av olika aktiviteter som kan ge både bredd och djup i samrådet så att beslutsunderlag och MKB blir av så bra kvalitet som möjligt.

Arbetsgruppernas synpunkter bifogas detta yttrande. Där framgår i detalj gruppernas synpunkter.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
LKO-projektet

Lars Tyrberg
Ordförande kommungruppen

Kaj Nilsson
Projektledare

Bilagor:

Bilaga 1 Innehållsförteckning över SKB:s rapport Omfattning, avgränsningar och utredningar för miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) för inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle Version 0. (Kommunstyrelsens ledamöter erhåller SKB:s förslag i sin helhet)

Bilaga 2 Arbetsgruppernas yttrande

BILAGA 2

Samhällsgruppens synpunkter över SKB:s rapport

"Omfattning, avgränsningar och utredningar för miljökonsekvensbeskrivningar för inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle – version 0

Allmänna synpunkter

Samhällsgruppen anser att avgränsningsrapporten i allt väsentligt utgör ett fullgott planeringsunderlag för genomförandet av de utökade samråden om inkapslingsanläggning och slutförvar av använt kärnbränsle.

Särskilda synpunkter

Nedan följer i punktform en enkel redovisning av särskilda synpunkter på ovan nämnda rapport:

- **En miljökonsekvensbeskrivning för inkapslingsanläggningen** måste beskriva hela djupförvarssystemet och inte bara anläggningen som sådan. Detta leder till frågan om alternativa utformningar, inklusive nollalternativet. Vi önskar att det i avgränsningsrapporten tydliggörs hur helhetsbeskrivningen av djupförvarssystemet hanteras vid ett förfarande med tillståndsansökan och tillståndsprövning vid olika tidpunkter för de två systemkomponenterna samt att nollalternativet får en tydlig belysning.
- **Sociala och kulturella aspekter**
Utan en kunskap om regionens förutsättningar, såväl ekonomiska, kulturella, social och ekologiska aspekter, riskerar vi att satsa på insatser som inte är det mest långsiktigt hållbara och mest effektiva.
- **Profilering och image**
Kalmar län är idag en av Sveriges största turistregioner. Turismen är en näring på frammarsch som måste kunna reagera snabbt på förändrade förutsättningar. Ett sådant tänkbart scenario kan kopplas till ett eventuellt slutförvar i vår region. Vilka konsekvenser får slutförvaret för regionens profil?
- **Infrastruktur och arbetsmarknad**
Ett hållbart transportsystem omfattar inte bara miljöanpassningar och avvägningar gentemot ekonomi och teknik utan rymmer också i allra högsta grad konsekvenser för människan.
- **Kompetensförsörjning**
En eventuell etablering av ett slutförvar kommer att ge ett inflöde av specialkompetens till länet. Vilka typer av utbildningar, både vad det gäller inriktning och nivå, efterfrågas med en koppling till slutförvaret?
- **Effekter på människors hälsa**
Hälsa bygger på en god livsmiljö. Vilka effekter på människors hälsa har ett slutförvar? Saknar perspektiv på hälsan ur ett trygghetsperspektiv – god livsmiljö.
- **Effekter på miljön**
Beakta nationella och regionala miljömål

Misterhultsgruppens yttrande över SKB:s förslag till avgränsningsrapport version 0, koncept 2004-09-16

Generella synpunkter

Avgränsningsrapporten beskriver slutförvarsprojektet på ett mycket övergripande plan. Det är svårt att utifrån rapporten identifiera frågeställningar på en detaljnivå som engagerar medlemmarna i gruppen. Vårt yttrande grundar sig på behov och synpunkter som framkommit under den tid som gruppen arbetat d.v.s. inte bara när själva avgränsningen av en MKB diskuterats.

Behovet av samhällsutredningar har redan utvecklats det LKO-PM, daterat 2004-09-01 som nu föreligger. Misterhultsgruppens behov av utredningar förefaller täckt, i varje fall i ett inledningsskede.

Gruppen har identifierat ett antal lokala miljöfrågor som vi önskar få utredda eller beaktade. Dessa är:

- *Imagefrågan. Jordbruksprodukter och fisk från området kring ett slutförvar, vilken image får det hos konsumenter? Imagefrågan innefattar också den lokala besöksnäringen och inflyttare till socknen. Har närheten till kärntekniska anläggningar någon betydelse för besökare eller för permanent boende?*
- *Vattenfrågan. Vattenförsörjningen för boende runt ett slutförvar under och efter utbyggnadstiden. Vad händer med grundvattnet?*
- *Upplag av bergmassor och utformning av ovanjordsanläggningar.*
- *Vägfrågan och transporter. Allmänhetens synpunkter framkom i ett allmänt möte den 10 maj.*
- *Bullerfrågan.*
- *Effekter på människors hälsa.*

Kommungruppens granskning av SKB:s förslag till avgränsningsrapport, "Omfattning, avgränsningar och utredningar för miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) för inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle Version 0 – underlag för utökat samråd i Oskarshamn, september 2003" Rapporten benämns i den följande texten version 0.

Övergripande synpunkter

Version 0 är lättillgänglig med ett i huvudsak bra språk, med layout och läsanvisningar som inbjuder till och underlättar läsningen. Den bör kunna utgöra en bra grund för det fortsatta avgränsningsarbetet kompletterad med LO-gruppernas och andra remissinstansers synpunkter.

Ursprungligen presenterade SKB separata rapporter för inkapslingsanläggningen och slutförvaret. Version 0 har på vår begäran sammanfört de två anläggningarna i en rapport – men vi betonade i yttrandet 030904 att vi önskade en rapport för ett **slutförvarssystem i Oskarshamn** där alla komponenter i systemet inklusive transporterna skulle ingå. Transportfrågan berörs delvis i version 0 under 4.6 men ingår inte i rapportrubriken. Kapsel fabriken som ingick i djupförvarssystemet i FUD-K kap.6 har försvunnit i version 0 men är självfallet av kommunalt intresse att utreda under MKB-processen. Den omnämns endast under kap. 2.3 Lokaliseringsarbetet.

Som vi framförde i yttrandet 030904 uppskattades de två bilagorna 8 och 9 speciellt av de som då var nya i LKO:s organisation. Vi anser fortfarande att det vore av värde att komplettera version 0 med en aktualiserad bilagedel som kan fungera som en "uppslagsbok" under MKB-processen. I denna **bilagevolym** skulle det också vara lämpligt att ta in **ett avsnitt om MKB-processens skeden** med tidigt samråd - avgränsningsfasen – utrednings och fördjupningsfasen – behandling av utkast till MKB – behandling av ansökan – uppföljning av MKB:n.

Vi vill i sammanhanget understryka **MKB-forums ansvar** att se till att MKB-processen lever upp till de högt ställda krav deltagande parter har. SKB:s lyhördhet för övriga parter krav blir här avgörande för miljökonsekvensbeskrivningens kvalitet.

Metodfrågan är alltid aktuell i samrådet om slutförvarssystemet. Vi har under planeringen av ett MKB-seminarium med bl.a. Hallandsåstunneln som exempel återigen fått bekräftat hur viktigt det är för berörda att ingående få diskutera igenom metodfrågorna. SKB:s inställning måste inbjuda till metoddiskussion även om man som sökande prioriterat KBS-3-konceptet. Vi noterar SKB:s positiva formulering i alternativfrågan sid. 18 **Metod** och överst på sid. 35 under rubriken **5.3 Samrådets syfte**.

Detaljsynpunkter

Version 0 sid. 10

I sista stycket på sidan: "...MKB-dokumentet att presenteras och stämmas av." Rapporten bör tydligare redovisa vad SKB avser med formuleringen **stämmas av**.

2.1 SKB:s uppdrag

Under rubriken redovisas bl.a. kärntekniklagens krav på forskning. Två forskningsanläggningar finns i Oskarshamn, **Äspölaboratoriet och kapsellaboratoriet**. Vad kommer att hända med dessa anläggningar när slutförvarssystemet är i drift? Frågan måste belysas under MKB-samrådet.

Sid. 20

Figur 3-1

Bilden har uppfattats som spegelvänd då vi normalt läser såväl text som bild från vänster till höger och i SKB:s tidplan kommer inkapslingsanläggningen först i "anläggningskedjan". Vi föreslår att SKB ur läsbarhetssynpunkt spegelvänder bilden.

• **avveckling och återställande på markytan.**

Punktsatsen har en slentrianmässig formulering som kan ge intryck av att man kan "återställa markytan". Vi anser att man bör ha en mer nyanserad syn på hur området efter avveckling skall omhändertas eller utnyttjas. Det kan inte uteslutas att området efter avveckling kan utgöra en resurs.

Punkten avveckling och återställande bör föras in under punktsatserna i **kap.1, sid 9**.

Sid. 23

Alternativa metoder

"För slutförvarsprojektet innebär nollalternativet fortsatt lagring av det använda bränslet i CLAB."

Nollalternativet enligt SKB kan förvandlas till alternativet "fortsatt lagring" innebärande utbyggnader av CLAB om reaktorerna drivs längre än vad som planerades vid byggandet av CLAB. Hur kommer t.ex. en utbyggnad av CLAB att påverka förutsättningarna för inkapslingsanläggningen och slutförvarets ovanjordsdelar?

Nollalternativet avveckling, d.v.s. snabbavveckling av kärnkraften och ev. underkännande av KBS-3-metoden kommer att påverka Oskarshamn på många sätt. Det kan innebära förlängd lagring i CLAB med sjunkande kompetens på kärnteknikområdet.

Nivå 2 – analys av alternativa lösningar

Beskrivning under denna rubrik är något oklar – kräver kanske mer text. Avses i sista meningen slutförvaret i Forsmark (SFR) eller det planerade SFL 3-5? Påminner här om kommunfullmäktiges villkor 2 andra stycket i platsundersökningsbeslutet:

"Kommunens ja till en platsundersökning innebär inte något ställningstagande till platsundersökningar eller lokalisering av SFL 3-5 och utgör ej heller någon som helst bindning inför eventuellt framtida beslut om platsundersökningar eller samlokalisering av SFL 3-5 med slutförvaret för använt kärnbränsle."

Sid. 24

Nivå 3 – analys av alternativa lösningar inom en viss anläggning

Slutförvarets layout har förändrats från förstudien till platsundersökningen. Förstudiens layout medgav stora sidoförskjutningar av anläggningarna under jord respektive på ytan. Under platsundersökningen har SKB i en rapport om ovanjordsanläggningarna presenterat en layout med underjordanläggningens centralområde rakt under ovanjordsdelen.

En tydlig förklaring till den ändrade layouten bör ingå i MKB:n då kommunens platsundersökningsbeslut grundats på den tidigare redovisade layouten.

I det "tungta" kapitlet 4 (tyngdpunkten i rapporten enligt läsanvisningarna) saknas det avslutande skedet för såväl slutförvaret som inkapslingsanläggningen. Avveckling och återställande som utgör punktsatser under kapitel 3 sid. 20 bör väl också utvecklas under en kursiverad rubrik under 4.4 och 4.5.

Sid. 28

4.6 Säkerheten vid transporter

I första stycket nämns som alternativ lokalisering att såväl inkapslingsanläggning som slutförvar placeras vid Forsmark. Detta alternativ bör väl för tydlighetens skull också redovisas i en punktsats.

Transportfrågan är ur ett kommunalt perspektiv betydligt bredare än vad som redovisas under den här rubriken. Det är lämpligt att övriga transporter inom ett slutförvarssystem i Oskarshamn redovisas här – kanske under särskild(a) underrubriker. Vi hänvisar också till **Figur 3-1** som visar inflödet av varor vilka genererar transporter.

Sid. 38

Figur 5 – 1

Bilden visar enligt rapporten schematiskt hur provningen sker enligt olika lagar. Det bör påpekas under bilden att schemat visar SKB:s bild av provningsförfarandet. Vi tror att även övriga parter har eller kommer att ha sina bilder av provningsförfarandet.

Avfallsmängder

Första stycket i kommunfullmäktiges villkor 2 tillhörande platsundersökningsbeslutet lyder:

"Endast använt kärnbränsle som produceras i landet, med de volymer som SKB angivit i FUD-K, behandlas i lokaliseringsprocessen".

Vi utgår från att också SKB f.n. planerar slutförvaret utgående från ovanstående villkor. Från kraftindustrin hörs emellertid uppfattningar att reaktorerna bör kunna producera el under 60 år. Om SKB:s ägare kommer att driva och få gehör för denna linje kommer avfallsmängderna att öka avsevärt. SKB bör under samrådet belysa konsekvenserna av en förlängd drifttid för:

- CLAB
- Inkapslingsanläggningen
- Djupförvaret – finns det plats
- Fonden – räcker pengarna

Kommungruppen 040920

Sammanställd av Krister Hallberg

efter ett förslag upprättat av kommungruppens avgränsningsgrupp och kompletterat av gruppmedlemmar.

Säkerhetsgruppens granskning av SKB:s förslag till avgränsningsrapport 2004-08-31

Säkerhetsgruppen avlämnar detta yttrande till avgränsningsrapporten. Vi har koncentrerat oss på de delar av rapporten som särskilt berör "våra" uppgifter. Vi har därmed även aktualiserat några av kommunens villkor till att SKB kunde inleda sina platsundersökningar i Oskarshamn.

Alternativa metoder

En av hörnstenarna i MKB är att sökanden ska redovisa alternativa platser och alternativa utformningar. I avsnitt 4.1 (Alternativredovisning) samt i viss mån i avsnitt 4.2 (Slutförvarssystemet) beskrivs mycket kortfattat hur SKB har uppfattat dessa krav. I stor sett sägs där endast att "SKB fortsätter att bevaka teknikutvecklingen när det gäller de alternativa metoderna" och att man ska "sammanställa nyvunnen och aktuell kunskap om separation och transmutation". Den faktiska tolkningen av kravet på redovisning av alternativ utformning begränsas därmed till olika tekniska lösningar av inkapslingsanläggning och slutförvar som behandlas i projekteringsfasen.

Säkerhetsgruppen menar att detta är en för låg ambitionsnivå från SKB: s sida. Alternativa metoder bör redovisas med större bredd och djup. Exempelvis bör metoden djupa borrhål ges en mer ingående belysning. Inte minst har ju SSI efterlyst en säkerhetsanalys av denna metod och SKB har inte givit klart svar på hur en sådan ska kunna göras och när den kommer.

Som regeringen har påpekat i sitt beslut över FUD-01 är det viktigt att alternativredovisningen styrs av samråd mellan alla berörda parter och inte av begränsande utgångspunkter från någon eller några parter innan samrådet inletts. I Det framgår inte av avgränsningsrapporten hur SKB ämnar bedriva dessa ingående överväganden då man endast ämnar bevaka utvecklingen och sammanställa kunskap om separation och transmutation. Om samrådet ska motsvara vad som kan förväntas av en MKB-process så ska alternativen vara en integrerad del i MKB processen och inte bara behandlas i separata rapporter som bilägges MKB rapporten.

Vi vill poängtera att frågan om alternativa metoder är aktuell inte bara för själva slutförvaret utan även inför ansökan av inkapslingsanläggningen.

Till valet av alternativ hör också ett krav på bästa möjliga teknik (BAT) enligt miljöbalken och myndigheternas föreskrifter. Det framgår inte av avgränsningsrapporten hur SKB ämnar tillmötesgå kravet och hur det hanteras i metodvalet.

Säkerhetsgruppen ämnar föreslå att alternativa metoder formellt tas upp som en MKB-fråga i MKB-forum genom den procedur som kommunen har etablerat. Till grund för detta kommer att ligga våra slutsatser från det seminarium om alternativa metoder som Oskarshamn och Östhammar gemensamt arrangerade i april månad.

Platsvalet

På sidan 23 sägs att "platsens för- och nackdelar ska vägas samman till en samlad värdering" men det framgår inte hur den samlade värderingen ska göras. Vi vill här aktualisera kommunens villkor 5:

Bristen på koppling mellan säkerhetsanalys, platsvalskriterier och platsundersökningsprogram som påpekats av SKI, SSI och Oskarshamns kommun måste åtgärdas senast i samband med den säkerhetsanalys SKB ska presentera efter det inledande skedet av platsundersökningen

Detta är en synpunkt som säkerhetsgruppen envetet har framfört genom åren. Vi vill nu åter poängtera betydelsen av att SKB:s värdering av platser görs på ett transparent sätt så att metod och kriterier för värdering framgår tydligt långt innan det faktiska valet av plats görs.

På sidan 23 sägs också: "Vidare belyser vi om, och i så fall hur, den valda lokaliseringen påverkar systemet för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall". SKB har tidigare poängterat att valet av plats för förvaren SFL 3-5 är oberoende av det platsval som nu pågår, vilket kommunen tog fasta på i sitt beslut om platsundersökningar i Oskarshamn. Säkerhetsgruppen efterlyser ett förtydligande av detta uttalande i avgränsningsrapporten.

Systemanalysen

I avsnitt 4.2 i avgränsningsrapporten redovisas SKB:s planer för systemanalys. Kommunens villkor 6 lyder:

SKB:s systemanalys har ännu inte levt upp till myndigheternas krav och kommunens förväntningar, eftersom den mer har varit en redovisning av systemets olika delar än en verklig analys av helheten. För Oskarshamn måste SKB:s kommande redovisningar omfatta ett helt slutförvarssystem med CLAB, inkapsling, transporter och slutförvar, med alla kopplingar dem emellan.

Villkor 3

Kommunens villkor 3 lyder:

Både myndigheterna och SKB måste fördjupa sin dialog med medborgarna så att deras frågor blir vägledande för föreskrifter och säkerhetsanalyser. Dessa områden får inte reserveras för myndigheternas och SKB:s experter.

Detta villkor har ännu inte haft någon nämnvärd påverkan på SKB:s dialog om säkerhetsanalysen mer än att en rapport har översatts till svenska. Det hade varit bra om SKB i kapitel 5 i avgränsningsrapporten, som handlar om samrådsförfarandet, hade redovisat sina planer i detta hänseende.

Avfallsmängder

Nollalternativet skall enligt rapporten behandlas mer ingående i referens /7-2/ som skall uppdateras. Hänsyn bör här tas till kärnkraftens framtida livslängd. Om kärnkraften kommer att vara kvar till 2045 eller kanske ännu längre, om utbyggnad av kärn-

kraft kan bli aktuell så krävs sannolikt ytterligare utbyggnad av CLAB. Vi undrar hur säkerhetsanalysen för nollalternativet påverkas om CLAB skall vara i drift under lång tid framöver.

Hushållning av naturresurser

I avsnittet om effekter på miljön saknar vi en redovisning av hur naturresurser som t.ex. koppar ska belysas i MKB:n. Enligt miljöbalken 6 kap 7§ skall en MKB innehålla de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra.

Konsekvenslindrande åtgärder

Vi saknar en beskrivning av hur konsekvenslindrande åtgärder skall redovisas i MKB.

Vad kan vi lära av Hallandsåsen?

Som exemplet Hallandsåsen illustrerar framkommer ofta oförutsedda risker inom stora och komplexa projekt. Det vore bra om SKB kunde redovisa ett program, t.ex. inom ramen för kvalitetskontroll, för hur man i största möjliga utsträckning kan undvika att sådana situationer uppstår.

Redaktionella kommentarer

I avsnitt 2.1 står "reaktorinnehavare". Det skall vara "tillståndshavare". Se t.ex. SKIFS 1998:1.